

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja osaaminen moniammatillisessa tiimissä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi

2023

Sini Honkaniemi & Saija Savolainen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Honkaniemi, Sini Savolainen, Saija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 39 + 8	Valmistumisaika 2023
Työn nimi Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja osaaminen moniammatillisessa tiimissä		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Tampereen kaupunki		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muotoutumisesta moniammatillisessa tiimissä. Tarkoituksena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien ammattilaisten kokemuksen kautta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Mitä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu? Mitä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin?</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin verkkokyselyä, jossa oli avoimia kysymyksiä varhaiskasvatuksen sosionomeille. Kysely lähetettiin Tampereen päiväkotien johtajille, jotka edelleen lähettivät niitä omilla varhaiskasvatusyksiköissään työskenteleville varhaiskasvatuksen sosionomeille. Vastauksia saatiin viisi.</p> <p>Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu keskeisesti varhaiskasvatuksen arjessa toimiminen, yhteistyö eri toimijoiden ja perheiden kanssa sekä palveluohjaus. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuo varhaiskasvatuksen moniammatilliseen tiimiin sosiaalialan asiantuntijuutta, sosiaalipedagogista osaamista, yhteisö- ja yhteiskuntaosaamista sekä palvelujärjestelmäosaamista.</p>		
Asiasanat Varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva, moniammatillisuus varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatuksen ammatilliset pätevyudet		

Abstract

Author(s) Honkaniemi, Sini Savolainen, Saija	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 39 + 8	
Title of Publication The job description and knowledge of social pedagogue (ECEC) in a multi-professional team		
Name of Degree Bachelor of Social Services (UAS)		
Name, title and organization of the client Tampere city		
Abstract <p>The aim of the thesis was to increase knowledge of the shaping of the job description of social pedagogue (ECEC) in a multi-professional team. The purpose was to narrate the job description and knowledge of social pedagogue (ECEC) through the experiences of professionals working in Early Childhood Education. Research questions of the thesis were: What is included in the job description of social pedagogue (ECEC)? What knowledge does social pedagogue (ECEC) bring to a multi-professional team?</p> <p>The thesis was carried as a qualitative research. The data collection method was an online survey with open-ended questions. The survey was sent to the administrators of day-care centers in Tampere. Administrators continued to send survey to the social pedagogue (ECEC) working in their own day-care centers. There were five responses to the survey.</p> <p>Based on the answers, the job description of a social pedagogue (ECEC) includes working in the everyday life of day-care, cooperation with various operators and families, and service guidance. Social pedagogue (ECEC) brings social expertise, social pedagogical competence, community and society competence, and service system competence to the multi-professional team in Early Childhood Education.</p>		
Keywords Social pedagogue (ECEC), job description of social pedagogue (ECEC), multi-professional teams in Early Childhood Education, professional qualifications in Early Childhood Education		

1	Johdanto.....	1
2	Varhaiskasvatus Suomessa.....	3
2.1	Varhaiskasvatuksen suhde yhteiskunnallisiin muutoksiin	3
2.2	Varhaiskasvatuksen keskeiset lait sekä varhaiskasvatussuunnitelmat	4
2.3	Varhaiskasvatuksen ammattilaisten pätevyudet	5
2.4	Moniammatillisuus varhaiskasvatuksessa	6
3	Sosiaalialan asiantuntija varhaiskasvatuksessa	8
3.1	Sosiaalialan ammattilaisen etiikka.....	8
3.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen	8
3.3	Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva kehittyä	10
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	13
4.1	Laadullinen tutkimus.....	13
4.2	Verkkokysely aineistonkeruumenetelmänä.....	13
4.3	Aineiston analyysi	15
4.4	Tutkimuksen luotettavuus.....	20
5	Tulokset.....	22
5.1	Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva moniammatillisessa tiimissä.....	22
5.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen moniammatillisessa tiimissä.....	24
6	Pohdinta	26
6.1	Johtopäätökset.....	26
6.2	Eettiset näkökohdat ja luotettavuuden tarkastelu.....	28
6.3	Jatkotutkimusehdotukset.....	31
6.4	Opinnäytetyön merkitys omalla alalla	32
	Lähteet	33

Liitteet

Liite 1. Kyselylomakkeen runko

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Tietosuojailmoitus

1 Johdanto

Varhaiskasvatusta on kehitetty 2000-luvun alusta lähtien erityisesti ammattilaisten osaamisvaatimusten sekä koulutuksen osalta, jotta koulutus vastaisi paremmin yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin muutoksiin (Yliniemi 2020, 30–31). Viimeisen kymmenen vuoden aikana varhaiskasvatuksessa onkin tapahtunut suuria hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä muutoksia. Opinnäytetyön kannalta niistä keskeisimpiä ovat varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden muutos sekä varhaiskasvatuksen sosionomin nimikkeen kehittäminen. (Alila 2021.) Varhaiskasvatuksen sosionomin uusi työtehtävä sekä tehtävän osaamisvaatimukset ovat tuottaneet ihmettelyä ja epävarmuutta niin varhaiskasvatuksen ammattilaisten kuin koulutajienkin keskuudessa (Yliniemi 2020, 34). Koska varhaiskasvatuksen sosionomin työnimike on uusi ja edelleen kehittämisvaiheessa, tehtäväkuvasta on haastavaa löytää tarkkaa teoreettista tietoa (Eloranta 2022, 24).

Opinnäytetyön yhteistyökumppani on Tampereen kaupungin varhaiskasvatus. Monessa kaupungissa tai kunnassa ei olla vielä otettu käyttöön varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävää, mutta Tampereen kaupunki kuvautuu edelläkävijänä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muodostamisessa. Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämisessä panostetaan niin lasten, ammattilaisten kuin huoltajienkin osallisuuteen (Tampereen kaupunki 2022).

Tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan nykytilasta ja erityisesti tehtävässä työskentelevien ammattilaisten näkökulmista voisi käyttää varhaiskasvatuksen kehittämisessä Tampereen kaupungilla. Tieto varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisesta ja työnkuvasta on tärkeää, jotta välttyttäisiin ammattilaisten väliseltä vastakkainasetteluilta sekä työtehtävien ja vastuiden hämärtymiseltä. Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaaminen sekä asiantuntemus tulee tunnistaa ja se tulee sovitaa osaksi varhaiskasvatuksessa tarvittavaa osaamista. Myös varhaiskasvatuksen sosionomien ammatillisen identiteetin kehittymisen osalta on tärkeää saada lisätietoa varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisesta ja tehtävistä (Rintakorpi ym. 2023, 6). Varhaiskasvatuksen vaatimukseen suhteutettuna näyttääkin siltä, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiselle on perusteltu tarve varhaiskasvatuksessa (Ukkonen-Mikkola 2020, 335).

Varhaiskasvatuksen moniammatilliseen tiimiin kuuluu eri koulutustaustoista tulevia ammattilaisia, joiden työnkuvat sekä vastuualueet erottuvat toisistaan (Warsell 2023, 21). Eri koulutustaustoista tulevien ammattilaisten painotukset varhaiskasvatustyöhön ovatkin erilaisia. Vastaavanlaisen moniammatillisen työskentelyn lähtökohta on lapsen etu sekä lapsen hyvinvoinnin tukeminen. (Suomi 2020, 61.) Parhaiten moniammatillinen yhteistyö toteutuu tilanteissa, joissa ammattilaisten tehtäväkuvat ja osaamisalueet ovat selkeitä ja niitä

hyödynnetään asianmukaisella tavalla (Warsell 2023, 25). Sen vuoksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan sekä osaamisen kartoittaminen on todella tärkeää.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muotoutumisesta moniammatillisessa tiimissä. Tarkoituksena on kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien ammattilaisten kokemusten kautta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: Mitä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu? Mitä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin?

2 Varhaiskasvatus Suomessa

2.1 Varhaiskasvatuksen suhde yhteiskunnallisiin muutoksiin

Varhaiskasvatus on tavoitteellinen, suunnitelmallinen ja pedagoginen kokonaisuus, jossa yhdistyvät hoito, kasvatus ja opetus (Opetushallitus 2022, 8, 15). Varhaiskasvatus kuuluu nykypäivänä keskeisesti lapsen arkeen (Kouki 2021, 2). Suomessa noin 80 prosenttia 3–5-vuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen (Kouki 2021, 2; OECD 2022, 145). Lapsat viettävät varhaiskasvatuksen ympäristössä todella paljon aikaa, jolloin oppiminen siellä on valtaisaa. Lapsilla oppiminen on arjen jokaisessa kohtaamisessa läsnä. (Ahonen & Roos 2021, 162.)

Kasvatus- ja opetusalan muutokset kytkeytyvät laajempiin yhteiskunnallisiin kehityskulkuihin, kuten teknologian kehitykseen, perheiden moninaisuuden näkyvyyden lisääntymiseen sekä työelämän epävarmuuteen (Ukkonen-Mikkola ym. 2020, 323; Ballet & Kelchtermans 2009, 1150). Myös perheiden vuorovaikutuksen haasteet, mielenterveys- ja riippuvuusongelmat sekä turvallisuuteen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvät tuen tarpeet ovat kasvaneet. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamisvaatimukset vaihtelevatkin jatkuvasti, sillä niillä pyritään vastaamaan yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten tuottamiin tarpeisiin. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 16.)

Kasvatus- ja opetusosalalla yhteiskunnalliset muutokset näyttäytyvät erityisesti ammattilaisten lisääntyneissä työtehtävissä ja osaamisvaatimuksissa sekä työn tehostumisessa (Ballet & Kelchtermans 2009, 1150). Varhaiskasvatuksen ammattilaisiin kohdistuu uudenlaisia odotuksia samalla, kun heidän työtehtävänsä lisääntyvät ja työpaikkojen henkilöstöresurssit kuitistuvat (Karila & Kupila 2010, 3). Varhaiskasvatuksen työssä esiintyviin haasteisiin etsitään vastausta lisäämällä korkeakoulutettujen ammattilaisen määrää varhaiskasvatuksessa. Sen lisäksi eri koulutustaustoista tulevien varhaiskasvatuksen työntekijöiden asiantuntijuutta pyritään selkiyttämään. (Ukkonen-Mikkola ym. 2020, 323.) Varhaiskasvatuksen sosionomin nimikkeen käyttöönotto sekä tehtävänkuvan muotoilu voikin mahdollisesti olla yksi tapa, jolla varhaiskasvatuksessa pyritään vastaamaan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja tarpeisiin.

Opinnäytetyön toimeksiantajan eli Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa kasvattajien asema nähdään keskeisenä lapsen minäpystyvyyden ja terveen itsetunnon sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen tukijana. Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen toiminnan taustalla ovat inklusioperiaatteet, joihin kuuluu esimerkiksi yhdenvertaisuus, osallisuus ja moninaisuus sekä lapsen etu. (Tampereen kaupunki 2022.)

2.2 Varhaiskasvatuksen keskeiset lait sekä varhaiskasvatussuunnitelmat

Velvoitteet, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, perustuvat varhaiskasvatukseen, Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä valtioneuvoston asetukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet myös ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen toteuttamista ja kehittämistä sekä edistävät yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista kaikkialla maassa. (Opetushallitus 2022, 8, 15.) Varhaiskasvatuksen sosionomin työtä ohjaa varhaiskasvatuksen lainsäädäntö sekä valtakunnalliset ja kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja ohjeistukset (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry).

Suomessa perustuslaki luo pohjan muille lainsäädännöille ja julkisen vallan käytölle. Siihen sisältyy myös kaikkea toimintaa ohjaavat periaatteet, säännöt ja arvopohja. (Oikeusministeriö.) Näin ollen perustuslaki vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Suomen perustuslaissa (1999/731, 6§) on säädetty seuraavaa:

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) on keskeinen varhaiskasvatusta koskeva laki, joka määrittelee ja ohjaa varhaiskasvatuksen tuottamista ja järjestämistä. Siinä säädetään myös muun muassa henkilöstön mitoituksesta, hallinnosta ja valvonnasta, varhaiskasvatuksen suunnittelusta ja arvioinnista, varhaiskasvatuksen tietovarannosta sekä siitä, millaisia oikeuksia lapsilla on varhaiskasvatukseen liittyen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen määräys, jonka Opetushallitus on varhaiskasvatustalakiin nojautuen antanut. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen sekä lasten ja paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen pohjautuvat kyseiseen määräykseen. Tämä valtakunnallinen ohjaus pyrkii siihen, että jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella luodaan tasavertaiset edellytykset kokonaisvaltaiseen kasvuun, kehittämiseen ja oppimiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on määrätty muun muassa varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, moniammatillisesta yhteistyöstä, lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä sekä lasten huoltajien ja varhaiskasvatuksen järjestäjän välisestä yhteistyöstä. (Opetushallitus 2022, 7–8.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjillä (kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja) on vastuu laatia ja hyväksyä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka tehdään pohjautuen valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa voi olla tarkennuksia ja painotuksia valtakunnallisista perusteista, mutta mitään varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, asetuksen tai lain edellyttämää sisältöä tai tavoitetta ne eivät voi sulkea pois. (Opetushallitus 2022, 8–9.)

Tampereen kaupungin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu Tampereen Tekemisen kaupunki –nimiseen strategiaan, joka on laadittu valtuustokaudelle 2021–2025, ja joka tähtää vuoteen 2030. Varhaiskasvatuksessa strategia pohjautuu visioon, jonka tunnuslause on *Varhaiskasvatus ja esiopetus – yhdessä tekemällä parasta lapselle*. Strategian visiossa on neljä täydentävää painopistettä: tekevät yhteisöt, yhdenvertaiset yksilöt, tulevaisuuden edelläkävijyys sekä hiilineutraaleja tekoja. Tarkoituksena on rakentaa kaupunkia, jossa jokaisella on kyky ja mahdollisuus olla aktiivinen toimija osana yhteisöä, toteuttaa itseään sekä kasvaa ihmiseksi, joka rakentaa myös muille parempaa maailmaa. Yhdessä tekeminen sekä yksilöt korostuvat Tampereen kaupungin strategiassa. Esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa pyritään myös edistämään ekososiaalisen sivistyksen periaatteita. Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluja, toimintaa ja niiden kehittämistä ohjaavat ihmisten välisyys, kohtuullisuus ja vastuullisuus. Tampereen kaupungin tavoite on, että lapsilla ja nuorilla olisi yhtenäinen opin- ja kasvunpolku varhaiskasvatuksesta yläkouluun saakka. (Sivistys- ja kulttuurilautakunta 2022, 8–9.)

2.3 Varhaiskasvatuksen ammattilaisten pätevyyydet

Aiemmin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden pystyi hankkimaan suorittamalla varhaiskasvatuksen kandidaatin tai sosionomin tutkinnon, joihin sisältyi lastentarhaopettajan tehtävään vaadittavat 60 opintopisteen laajuiset opinnot (Alila 2021, 37; Yliniemi 2020, 31). Päivitetyin varhaiskasvatustutkintolain kelpoisuusvaatimuksien mukaan varhaiskasvatuksen opettajan tulee olla suorittanut vähintään varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy varhaiskasvatuksen ammatilliset opinnot (Varhaiskasvatustutkintolaki 540/2018, 26§). Toisin sanoen tulevaisuudessa sosionomikoulutuksella ei ole mahdollista saada varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä (Yliniemi 2020, 29). Sen sijaan sosionomi on kelpoinen varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävään, mikäli hän on suorittanut vähintään 60 opintopisteen laajuiset sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen opinnot (Varhaiskasvatustutkintolaki 540/2018, 27§; Karila ym. 2017, 89).

Varhaiskasvatuksessa on aiemmin esiintynyt varhaiskasvatuksen opettajien koulutustaan liittyvää vastakkainasettelua (Suomi 2020, 39). Toisaalta varhaiskasvatuksessa on

esiintynyt vahva “kaikki tekevät kaikkea” -ajatustapa. Tällöin ammattilaisten osaaminen ja koulutus ei ole määrittänyt vahvasti työntekijän vastuualueita ja velvollisuuksia. Vastaavanlainen työkuluttuuri voi johtaa ammattilaisen epätietoisuuteen ja vastuualueiden ja työnjaon hämärtymiseen. (Karila & Kupila 2010, 25, 59.) Koska sosionomin ja varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinnot ovat tietoperustaltaan erilaisia, ne tuottavat erilaista osaamista. Eri tutkintojen tuottama sama lastentarhaopettajan pätevyys on koettu jokseenkin ongelmalliseksi. (Yliniemi 2020, 31.) Lakimuutoksen tavoitteena on henkilöstön koulutustason lisääminen sekä ammattilaisten työnimikkeiden selkiyttäminen. Näillä toimilla pyritään myös parantamaan varhaiskasvatuksen laatua. (Yliniemi 2020, 33.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityshenkilöryhmä on tehnyt varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta koskevan laskelman, jonka mukaan tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen sosionomien henkilöstötarve olisi noin 20–25 prosenttia varhaiskasvatuksen ammattilaisista (Karila ym. 2017, 94). Työnantajan vastuulla on määritellä, kuinka moni mitoituksen mukaisista ammattilaisista on varhaiskasvatuksen sosionomeja. Työnantajan on kuitenkin pidettävä huoli siitä, että henkilöstö täyttää varhaiskasvatuksen kelpoisuusvaatimukset, joiden avulla turvataan varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden täyttyminen. (Wessman 2020.) Tulevaisuudessa jopa kolmasosa varhaiskasvatuksen ammattilaisista voi työskennellä varhaiskasvatuksen sosionomi -tehtävänimikkeellä (Eloranta 2022, 25).

2.4 Moniammatillisuus varhaiskasvatuksessa

Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että eri ammattiryhmät rakentavat yhteistä tietämystä erilaisten näkökulmien avulla (Salonen & Vainio-Oja 2019, 11). Eri ammattikunnista koostuva moniammatillinen tiimityö on jo kymmenien vuosien ajan ollut luonnollinen osa varhaiskasvatuksen arkea. Uuden varhaiskasvatustalain (540/2018) myötä varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne ja sisältöalueet kokevat merkittäviä muutoksia, ja tämä vaatiikin ympärilleen toimintaa selkiyttäviä työkaluja sekä avointa pohdintaa ja keskustelua. (Nyrönen 2019, 2.)

Aikaisemmin kahdesta eri koulutustaustasta tulleiden ammattilaisten (sosionomit ja kasvatustieteiden kandidaatit) oli mahdollista työskennellä varhaiskasvatuksen opettaja -nimikkeiden alla. Uuden varhaiskasvatustalain (540/2018) tullessa voimaan, eriyttää se kahdelta eri koulutus pohjalta tulleet henkilöt uudenlaisten ammattinimikkeiden alle. Tästä lähtien kolmen kasvattajan lapsiryhmässä tulee työskentelemään varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi sekä lastenhoitaja. Tällä muutoksella on pyrkimys varmistaa tulevaisuudessa opetus- ja kasvatustalain riittävä osaaminen varhaiskasvatuksessa. (Karila ym. 2017, 85–86.)

Varhaiskasvatuksessa on jo aiemmin ollut nähtävissä hyvin erilaisia käsityksiä eri koulutustaustoista tulevien ammattilaisten eroista varhaiskasvatuksen arjen käytännöissä. Moniammatillisuuden toteutuminen ei ole aina mutkatonta, vaan se voi tuottaa haasteita varhaiskasvatuksen työntekijöiden keskuudessa. (Nyrönen 2019, 5.) Jotta moniammatillinen työskentely onnistuu, edellyttää se tahtotilaa yhteistyön tekemiseen työntekijöiden välillä. Tämä taas edellyttää tiimin jäseniltä luottamusta ja positiivisuutta eri alojen ammattilaisia kohtaan sekä avointa mieltä lähteä työskentelyyn mukaan. (Kekoni ym. 2019, 16.)

Työtiimeissä moniammatillisen yhteistyön toteutumiseksi luovat haasteita ja jännitteitä eri ammattinimikkeet sekä niiden välillä olevat valta-asetelmat. Jännitteet voivat johtua esimerkiksi siitä, että työntekijät eivät ole täysin tietoisia toistensa ammateista ja työnkuvista. Myös erilaiset tietoperustat, kulttuurit ja arvot voivat olla seikkoja, jotka luovat yhteistyölle haasteita. (Isoherranen ym. 2008, 14; Kekoni ym. 2019, 24–25.) Moniammatillisuuden haasteet varhaiskasvatuksessa vaativat ympärilleen paljon positiivista ja lämmintä ilmapiiriä, jossa jokaisen kasvattajan henkilökohtainen osaaminen ja vahvuudet tunnustettaisiin ja otettaisiin koko tiimin yhteiseksi voimavaraksi (Nyrönen 2019, 7–8).

Ammattilaisen koulutustausta voi tuottaa erilaisia painotuksia työhön. On silti tärkeää muistaa, että moniammatillisessa tiimissä työn perusta on ensisijaisesti lapsen hyvinvointi ja etu. (Suomi 2020, 61.) Siihen tuleekin panostaa, sillä varhaiskasvatuksen työtiimin sisäinen vuorovaikutus on lapsen todellinen kasvuympäristö (Ahonen & Roos 2021, 10). Parhaimmassa tapauksessa toimiva moniammatillinen tiimityö mahdollistaa myös työyhteisön ja koko yksikön kehittymisen (Salonen & Vainio-Oja 2019, 13).

3 Sosiaalialan asiantuntija varhaiskasvatuksessa

3.1 Sosiaalialan ammattilaisen etiikka

Sosiaalialan ammattilaisen työ nojautuu paitsi lainsäädäntöön, myös ammattietiikan lähtökohtiin ja eettisiin periaatteisiin, joista keskeisiä ovat ihmisoikeudet, ihmisarvo ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Sosiaalialan työ perustuu ihmisoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamiseen. Jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja henkilökohtaiseen vapauteen, ihmisyyteen ja elämään. Ne ovat perusoikeuksia, jotka ovat tarkoin määriteltyjä niin Suomen perustuslaissa, YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessakin. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus taas on sosiaalialan työkäytäntöjen laatukriteeri ja eettinen velvoite. Sitä voidaankin tarkastella muun muassa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, ihmisarvon, asiakasryhmien, ihmisten erilaisten tarpeiden huomioimisen ja resurssien jakautumisen näkökulmista. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022a, 7,11, 20.)

Työntekijän on kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaalle tarjotaan mahdollisuus tehdä omia valintoja tuoden esille eri mahdollisuudet ja niiden erilaiset vaikutukset. Asiakkaalle on annettava tarpeeksi tietoa, jotta hän pystyy tekemään itsenäisiä päätöksiä. Myös lapsilla on oikeus vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin, ilmaista itseään, kertoa omia ajatuksiaan ja mielipiteitään sekä tulla ymmärretyksi heille ominaisilla ilmaisun tavoilla. Lapsen osallisuuden tukemista korostetaan vahvasti niin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuin varhaiskasvatuslaissakin. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022a, 12, 18.)

Sosiaalialalla työskentelevä ammattihenkilö vastaa yhteiskunnan syrjivien rakenteiden haasteisiin. Hän tukee heikommassa asemassa olevia, huolehtii heidän oikeuksiensa toteutumisesta, ehkäisee syrjintää ja pyrkii vähentämään asiakkaan huono-osaisuutta ja leimaantumista. Sosiaalialan ammattihenkilö toimii asiakkaan puolestapuhujana. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022a, 23.)

3.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen

Sosionomien osaaminen pohjautuu yhteiskunta- ja kasvatustieteisiin, ja sosionomeilla on laajaa osaamista sosiaalialalta (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 5). Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen kuuluu keskeisesti sosiaalipedagogiikan teoreettinen tieto (Rintakorpi & Holmikari 2021, 249). Sosiaalipedagoginen osaaminen on keskeinen osa varhaiskasvatusta ja se vaatii ammattilaisilta ymmärrystä kasvatuksellisista ja yhteiskunnallisista kysymyksistä (Rintakorpi & Holmikari 2021, 242).

Sosiaalipedagogiikan keskiössä on kasvatusta, ymmärrys kasvun prosesseista sekä kasvatuksen tukeminen. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuo sosiaalipedagogista osaamista varhaiskasvatukseen moniammatilliseen tiimiin. (Rintakorpi & Holmikari 2021, 246.) Sosionomin erityisosaamiseen kuuluu myös erilaisten asiakasryhmien ja ihmisen elämänkaaren eri vaiheiden tuntemus sekä sosiaalialan työmenetelmien hallinta (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 5). Sosionomin keskeisiä taitoja ovat erityisesti ihmisten kohtaaminen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Asiakas- ja perhelähtöisyys, voimavaroalähtöisyys sekä osallisuuden tukeminen ovat sosionomin osaamisen keskiössä. (Suomi 2020, 38–39.)

Karsion mukaan varhaiskasvatuksen sosionomeilla on tärkeä rooli lapsen kehityksen tukemisessa. Varhaiskasvatuksen sosionomi tukee esimerkiksi lapsen sosiaalista kehitystä kohti yhteisöjen ja laajemminkin yhteiskunnan jäsenyyttä, ja näin ennaltaehkäisee lapsen syrjäytymisriskiä. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022b, 3.) Asiakasnäkökulmasta varhaiskasvatuksen sosionomi voitaisiin nähdä luotettavana ja ystävällisenä rinnalla kulkijana, joka tukee ja motivoi asiakasta jatkamaan haastavissa tilanteissa. Varhaiskasvatuksen sosionomi voidaan nähdä oppaana, joka auttaa löytämään oikeanlaiset tukea tarjoavat tahot. (Suomi 2020, 55.)

Perheiden tukemisen sekä ehkäisevän lastensuojelutyön merkitys on lisääntynyt varhaiskasvatuksessa. Sosionomikoulutus antaa vahvaa osaamista vastaavanlaisiin tehtäviin, sillä opintoihin sisältyy perehtyminen esimerkiksi moninaisuus- ja monikulttuurisuuskysymyksiin, varhaiseen tukeen sekä lastensuojelu- ja perhetyöhön. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 14.) Sosionomeilla on paljon osaamista, jolla voidaan vastata lapsen tuen tarpeisiin. Näitä tarpeita ovat erityisesti lasten hyvinvoinnin tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä kiusaamisen ehkäisy – eli nimenomaan sosionomin osaamisalaan kuuluvia teemoja. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022b, 9.) Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävän avulla pyritään kehittämään uusia toimintatapoja, joiden avulla voidaan kohdentaa varhaista tukea tuen tarpeessa oleville lapsille ja perheille (Kouki 2021, 7).

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian varhaiskasvatustyöryhmä on tehnyt oppaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta. Luonnoksessa määritellään varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät sekä osaamisalueet. Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävät jaetaan lasten kasvatukseen ja opetukseen, yhteistyöhön perheiden kanssa, monialaisen yhteistyön tekemiseen sekä yhteisön toimintakulttuurin kehittämiseen. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n (2019, 1–3) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen jakautuu kuuteen kompetenssialueeseen, joita ovat *eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen* sekä *työyhteisö-, johtamis-, ja yrittäjyysosaaminen*. Eettiseen osaamiseen kuuluu lapsen edun, osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen esimerkiksi lapsen oikeuksien sopimukseen, varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä varhaiskasvatuksen yleisiin arvoihin perustuen. Eettisen osaamisen kompetenssiin sisältyy myös ammattilaisen omaan toimintaan kiinnittyvä itsereflektio. Asiakastyön osaamisen kompetenssiin taas kuuluu pedagogisen ja ohjauksellisen toiminnan toteuttaminen, leikin merkityksen käsittäminen osana lapsen kehitystä sekä niin perheiden kuin lasten välisen yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden tukeminen.

Palvelujärjestelmäosaamiseen sisältyy moniammatillisen yhteistyön ja palveluohjauksen osaaminen sekä varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön tuntemus. Kriittisessä ja osallistavassa yhteiskuntaosaamisessa ymmärretään yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutus lapsen ja perheen asemaan ja pyritään vaikuttamaan rakenteellisiin haasteisiin. Kyseiseen kompetenssialueeseen sisältyy myös lasten ja perheiden osallisuuden, toimijuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä vaikuttamistyö. Tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen kompetenssiin kuuluu varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi ja kehittäminen tutkimustietoon perustuen sekä työyhteisön osaamistarpeiden tunnistaminen. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamiseen kuuluu työhyvinvoinnin edistäminen, toiminta moniammatillisissa tiimeissä ja verkostoissa sekä varhaiskasvatuksen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arviointi. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019, 2–3.)

3.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva kehittyä

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriön selvityshenkilöryhmä on antanut ehdotuksen, johon on kuvattu alustavasti varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvat tehtävät ja vastuut. Selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee varhaiskasvatuksen arjessa lasten hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyvissä tehtävissä. (Karila ym. 2017, 88.) Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävän tarkoitus on lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen sekä lasten syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Tarkoituksena on vahvistaa lasten ja perheiden taitoja, osaamista ja valmiuksia tavalla, joka edistäisi heidän aktiivista kansalaisuuttaan sekä yhteisöön kuulumista. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.) Koska varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on uusi, sen kehittämiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä (Ukkonen-Mikkola 2020, 335).

Suomi (2020, 36–37) kartoitti opinnäytetyössään varhaiskasvatuksen sosionomien työnkuvaa. Siinä korostuu erityisesti perheiden kohtaaminen sekä matalan kynnyksen yhteistyö heidän kanssaan. Myös verkostoyhteistyö, moniammatillinen yhteistyö sekä palveluohjaus kuvautuvat keskeiseksi osaksi varhaiskasvatuksen sosionomin työtä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan tulisi siis sisällyttää ainakin perheiden tukeminen matalalla kynnyksellä kulttuurisensitiivisesti, moniammatillisesti ja perheen voimavaroja hyödyntäen. Eloranta (2022, 39) tuo opinnäytetyössään ilmi, että Helsingin varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa taas korostuu moniammatillinen yhteistyö. Moniammatillinen yhteistyö tukee osaltaan sekä lapsiryhmän että työtiimin yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvatuksen sosionomi nähdään nimenomaan sosiaalialan ammattilaisena, jonka erityisosaamista on yhteistyö vanhempien kanssa sekä palveluohjaus erityisesti sosiaalipalvelujen kentällä. Seuraavaksi käsitellään tarkemmin edellä mainittuja varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvia tehtäviä.

Moniammatillinen yhteistyö, verkostotyö ja palveluohjaus

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä toimivan ammattilaisen vastuulla on erityisesti moniammatillinen sekä verkostomainen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kesken sekä yhteistyö perheiden kanssa (Karila ym. 2017, 88). Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen vaatii monien eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Siksi varhaiskasvatuksessa verkostoyhteistyötä tehdään monipuolisesti lapsille ja perheille suunnattujen palveluiden, kuten esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja opetuspalveluiden toimijoiden kanssa. Verkostoyhteistyön tarkoituksena on tarjota varhaista tukea tai puuttumista esimerkiksi haastavissa elämäntilanteissa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 2.) Yhteistyö on erityisen tärkeää tukimuotojen suunnitteluvaiheessa sekä silloin, kun jokin toimijoista huolestuu lapsen kasvusta tai hyvinvoinnista (Opetushallitus 2018).

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen kuuluu tietämys paikallisista palveluista, verkostoista sekä toimintamalleista. Se tukee varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvaa palveluohjausta (Karila ym. 2017, 88). Palveluohjauksella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen kontekstissa tiedon antamista varhaiskasvatukseen kuuluvasta toiminnasta (Alasuutari ym. 2022, 11). Palveluohjauksella voidaan tarkoittaa myös ohjaamista eri palveluiden piiriin (Karila ym. 2017, 18). Palveluohjauksessa keskeistä on asiakkaan palvelutarpeen kartoitus sekä sopivien palveluiden löytäminen. Palveluohjauksen tavoitteena on tukea asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia yksilöllisesti. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä moninaisuusosaaminen

Varhaiskasvatus ei ole pelkästään lasta varten, vaan varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu myös lapsen huoltajien tukeminen. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö onkin merkittävässä roolissa varhaiskasvatuksen työssä. Toimiva yhteistyö perheiden ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välillä tukee lapsen hyvinvointia. Lapsen tarpeiden lisäksi varhaiskasvatuksen ammattilaisen olisi tärkeää pystyä tunnistamaan perheiden yksilölliset tarpeet. Perheiden tuen tarpeet ovat yhä moninaisempia, joten siksi perheen tukemiseksi tarvitaan monenlaisia tukimuotoja ja -keinoja. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista lasten ja perheiden tukemisessa voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa esimerkiksi matalan kynnyksen ja oikea-aikaisen avun tarjoamisessa. (Holmikari & Kanervo 2022.)

Kulttuurisen moninaisuus ymmärrys sekä kulttuurisensitiivisyys kuuluvat keskeisesti varhaiskasvatuksen sosionomin työhön. Näin ollen varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävään kuuluu erilaisista perheistä ja kulttuureista tulevien lasten ja perheiden kohtaaminen heidän näkemyksiään ja osallisuuttaan kunnioittaen. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.) Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi omien oletusten ja puhetapojen kriittistä reflektointia sekä asiattomaan toimintaan tai puheeseen puuttumista. Moninaisten perhetyyppien huomioiminen varhaiskasvatuksessa on kaikkien lasten etujen mukaista. (Monimuotoiset perheet verkosto 2020, 32.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

4.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Puusan ja Juutin (2011, 47–48) mukaan laadullisessa tutkimuksessa todellisuus ja siitä saatava tieto ymmärretään subjektiivisena. Tutkittavien henkilöiden näkemykset ja kokemukset ovat laadullisen tutkimuksen keskiössä. Laadullisen tutkimuksen tavoite onkin tutkimuskohteena olevien ilmiöiden ymmärtäminen tutkittavien näkökulmasta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 150; Puusa & Juuti 2011, 51). Kvalitatiivisen tutkimuksen keskiössä ovat tutkittavien henkilöiden subjektiivisuuden kunnioittaminen ja yleisesti ottaenkin tutkittavien kokemuksiin, tulkintoihin ja toimijuuteen keskittyminen (Juhila a).

Laadullinen tutkimusote sopi opinnäytetyömme lähestymistavaksi, koska selvitimme varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskentelevien ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että vastaajilla olisi mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta tutkimusaiheesta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 85). Siksi näemmekin, että varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävässä työskentelevien ammattilaisten näkökulmat auttavat lisäämään ymmärrystä varhaiskasvatuksen sosionomin uudenlaisen työnkuvan muotoutumisesta. Tätä näkemystä hyödynnettiin opinnäytetyön tutkimusotteen valinnassa.

4.2 Verkkokysely aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimusaineistoa voisi ajatella näytteeksi maailmasta. Aineiston avulla pyritään siis ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää monenlaisia aineistoja, kuten haastatteluja, kirjoitettua tekstiä tai havainnoinnista peräisin olevaa aineistoa. (Vuori a; Sarajärvi & Tuomi 2017, 111.) Yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineistonkeruun menetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu, kysely sekä havainnointi (Sarajärvi & Tuomi 2018, 153).

Opinnäytetyössä käytettiin aineistonkeruumenetelmänä verkkokyselyä. Kyselyjä voidaan toteuttaa eri tavoin, kuten esimerkiksi puhelimitse, postitse ja internetin välityksellä (Kvanti-MOTV 2011). Ahjolan (2009) mukaan verkkokysely on aineistonkeruumenetelmänä postikyselyn kaltainen. Verkkokyselynä toteutettu aineistonkeruu on hyödyllistä silloin, kun vastaajat tiedettävästi käyttävät internetiä. Ruskoahjon (2010, 279) mukaan verkkokysely on yleistynyt aineistonkeruumenetelmänä. Perinteiseen postikyselyyn verrattuna verkkokysely on helpompi ja nopeampi aineistonkeruumenetelmä. Verkkokyselyn haasteena on se, että

vastaaja on itsenäisesti vastuussa vastaamisesta, sillä tutkija ei ole läsnä vastaustilanteessa (KvantiMOTV 2011).

Kyselytutkimukset yhdistetään yleensä määrälliseen tutkimukseen, mutta niitä voi käyttää myös laadullisen tutkimuksen tiedonkeruussa. Yksi tapa kyselylomakkeen kysymysten muodostamiseen ovat avokysymykset, joihin tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on mahdollisuus vastata omin sanoin. (Ronkainen ym. 2008, 21.) Avoimet kysymykset tarkoittavat kysymyksiä, johon ei ole annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Näin ollen vastaaja pystyy kirjoittamaan vapaasti haluamansa vastauksen. (Vilka, 62.) Kysymysten muodoksi valittiin avoimet kysymykset, jotta vastaajat saivat kuvata kokemuksiaan ja näkemyksiään täysin omien ajatustensa mukaisesti. Vilkan (32) mukaan avointen kysymysten tuottamat vastaukset työstetään aineistonkeruun päättymisen jälkeen sellaiseen muotoon, jollaisina niitä on mahdollista analysoida. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi aineiston luokittelua tai ryhmittelyä.

Vehkalahden (2014, 11) mukaan kyselytutkimuksella pyritään saamaan tietoa esimerkiksi yhteiskunnallisista ilmiöistä sekä ihmisten näkemyksistä ja ajatuksista. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää haastateltavalle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä. Vilkan (64) mukaan verkkokyselyssä on huomioitava etukäteen vastaajien mahdollisuus vastata kyselyyn. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi varmistumista siitä, että vastaajilla on vastaamiseen tarvittavat välineet kuten tietokone.

Kun tahdotaan saada tietoa ihmisen ajatuksista tai hänen toimintansa syistä, on parasta kysyä ihmiseltä itseltään. Kysely perustuu aineistonkeruumenetelmänä kyseiseen ajatukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 72.) Kyselyä voidaan soveltaa aineistonkeruumenetelmänä esimerkiksi tutkimuksissa, joissa vastaajia on paljon tai he ovat maantieteellisesti kaukana toisistaan (Vilka 28). Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskentelevät ammattilaiset työskentelevät eri yksiköissä, joten heidän tavoittamisensa esimerkiksi kasvokkain haastatteluihin olisi ollut haasteellista. Kysely soveltuu aineistonkeruumenetelmäksi myös aiheissa, jotka ovat vastaajille erityisen henkilökohtaisia (Vilka 28.) Esimerkiksi työtehtävään kuuluvat kysymykset voivat olla hyvin henkilökohtaisia, joten kysymyksiin vastaaminen voi olla luontevampaa kyselyn avulla. Näiden syiden vuoksi verkkokysely valikoitui opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi.

Opinnäytetyössä käytetyn Webropol-kyselylomakkeen runko on liitteenä (Liite 1). Verkkokyselyn kysymykset on muodostettu teoriapohjaan nojaten. Sosionomin työtehtävien hahmottamisessa hyödynnettiin Talentian luonnosta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta sekä Sosionomit varhaiskasvatuksessa -opasta (ks. Talentia 2023 & Talentia 2022b). Osaan kysymyksistä sisällytettiin teoretietoa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta, joihin peilaten myös kyselyyn vastaava varhaiskasvatuksen sosionomi pystyi

vastaamaan kysymyksiin. Kyselyyn sisältyviä kysymyksiä pohdittiin myös opinnäytetyön yhteyshenkilön kanssa tarvelähtöisesti.

4.3 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen tekemiseen liittyy aina tutkijan tekemää tulkintaa, jonka avulla ymmärrys tutkittavasta aiheesta lisääntyy (Puusa & Juuti 2011, 51). Laadullisessa tutkimuksessa korostuu aineistovetoisuus. Toisin sanoen aineisto ja erityisesti sen analysointi ovat keskeisessä roolissa laadullisen tutkimuksen toteutuksessa. (Günther & Hasanen.) Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista käyttää erilaisia analyysimenetelmiä, jotka osaltaan ohjaavat aineiston analysointia. Pelkästään aineisto ei kuitenkaan kerro tutkittavasta ilmiöstä, vaan aineiston analysoijalla on merkittävä rooli aineiston keskusteluttamisessa. Toisin sanoen analysoija tekee aineiston pohjalta tulkintoja, joita hyödynnetään tutkimuksessa. (Juhila a.)

Yleisesti ottaen laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää analyysimenetelminä esimerkiksi teemoittelua, koodaamista ja tyypittelyä. Kyseiset menetelmät voidaan luokitella sisällönanalyysin kattotermin alle. (Günther, Hasanen & Juhila.) Opinnäytetyössä käytettiin aineiston analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, tarkemmin ottaen teemoittelua. Kanasen (2012, 116) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistot voivat olla laajoja, mutta niistä täytyisi silti löytää pääsisältö. Sisällönanalyysissä aineistoa tiivistetään, jotta aineistosta voitaisiin löytää tutkimuksen kannalta keskeisimmät ilmaukset. Sisällönanalyysissä kiinnostuksen kohteena on nimenomaan se, mitä keskeisiä asioita aineistossa esiintyy (Vuori b). Aineiston tulkitsemiselle ei ole yhtä tiettyä näkökulmaa, vaan sitä voidaan analysoida monesta eri näkökulmasta. Samasta aineistosta voikin muodostaa erilaisia tulkintoja. (Kananen 2012, 116.)

Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta on tarkoituksena muodostaa kattava kokonaisuus. Aineistolähtöisessä analyysissä teemoja ei ole valittu etukäteen, vaan ne nousevat tutkimusaineistosta tutkimusprosessin edetessä. Kyseisten teemojen tulee sopia tutkimuksen tarkoitukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 95.) Aineistolähtöiseen analyysiin kuuluu aineiston pelkistäminen eli resudointi, jossa aineistoa pilkotaan tai tiivistetään yksinkertaisempaan muotoon. Tarkoituksena on rajata tutkimusaineistoa niin, että tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto jää analyysin ulkopuolelle. Aineistosta etsitään siis tutkimusten kannalta olennaisia ilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109.)

Teemoittelun pääajatus on löytää tutkimuskysymykseen vastaavia aiheita eli teemoja. Teema-käsitteellä kuvataan aineistossa useaan otteeseen esiintyviä aiheita. On tärkeää huomioida, että teemoittelussa syntyvät teemat eivät ole samoja kuin aineistonkeruussa

käytetyt kysymykset. Samalla kun teemoja esitellään kirjallisessa muodossa, aihetta voidaan havainnollistaa lukijalle nostamalla aineistosta lainauksia. (Juhila b.) Aineiston analyysiin kuuluu monta vaihetta, joista ensimmäinen on aineistoon huolellisesti tutustuminen. Sen jälkeen tutkimusaineistoa tulee muokata niin, että se on tutkittavassa muodossa. Keskeinen osa aineiston analysointia on raportointi, jossa kuvataan ja selitetään analyysin etenemistä ja siinä tehtyjä valintoja. (Günther, Hasanen & Juhila.)

Aineiston analysointi aloitettiin lukemalla kerätty aineisto useaan otteeseen läpi. Aineiston analysoinnin eri vaiheissa käytiin keskustelua aineistosta ja siitä nousevista teemoista opinnäytetyön tekijöiden välillä. Analyysivaiheeseen kuului myös kriittistä reflektointia omiin aiempaan tietoon perustuviin ennako-oletuksiin, jotka liittyivät varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan ja osaamiseen. Opinnäytetyön tekijöillä oli analyysivaiheessa pohjatietoa aiheesta, minkä vaikutus aineiston analysoinnin objektiivisuuteen ymmärrettiin. Aineistoa pyrittiin analysoimaan kuitenkin mahdollisimman objektiivisesti pohjatiedosta ja ennako-oletuksista huolimatta.

Analyysivaiheessa verkkokyselyn kysymykset jaoteltiin kahteen osaan sen mukaan, kuvaivatko ne varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa vai osaamista. Verkkokyselyn vastauksia analysoitiin yksi kerrallaan niin, että aluksi analysoitiin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa koskevien kysymysten vastaukset. Sen jälkeen analysoitiin vastaukset, joissa vastattiin kysymyksiin varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisesta.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa koskevia kysymyksiä olivat:

- Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin kuuluu esimerkiksi palveluohjaus, verkostoyhteistyö sekä moninaisten lasten ja perheiden osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen. Kerro ja kuvaile keskeisimpiä työtehtäviäsi.
- Mihin varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin koet, että tarvittaisiin lisää resursseja?
- Tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa mielestäsi kehittää? Jos kyllä, perustele miksi ja millä tavoin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa tulisi kehittää. Jos ei, voit silti perustella vastauksesi.
- Varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan ammattinimikkeet eroteltiin vuoden 2018 Varhaiskasvatuslaissa. Tämän myötä varhaiskasvatuksen sosionomille muotoiltiin erilliset työtehtävät ja vastuualueet. Kuvaa varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvien erottelun hyötyjä ja haasteita.
- Millaista tukea olet saanut uuden työkuvan omaksumisessa ja käyttöönotossa?

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista koskevia kysymyksiä taas olivat:

- Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseen kuuluu esimerkiksi sosiaalipedagogiikan sekä lastensuojelu- ja perhetyön osaaminen, yhteiskunnallisten epäkohtien tunnistaminen ja yhdenvertaisuuden tukeminen. Pohdi omaa työtäsi. Mitä erityisosaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin? Kuvaa kolmea keskeisintä erityisosaamisen aluetta.
- Kuvasit edellä kolmea varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisaluetta. Kerro, miten kyseiset osaamisalueet tulevat esille konkreettisesti varhaiskasvatuksen arjessa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiselle sekä työnkuvalle luotiin erilliset Excel-taulukot, joihin aineistossa useampaan otteeseen esiintyneet vastaukset kirjattiin. Alkuperäiset ilmaukset olivat alun perin kirjoitettu virkkeinä. Aineistoa pelkistettiin karsimalla ilmauksista analyysin kannalta epäolennaiset sanat pois niin, että ilmaukset saatiin tiiviimpään muotoon (Taulukko 1).

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
Työtehtäviini kuuluu osallistuminen verkostokokouksiin	osallistuminen verkostokokouksiin
Varhaiskasvatuksen sosionomina työskentelen osana kasvattajatiimiä, päivittäisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon parissa	työskentelen osana kasvattajatiimiä, päivittäisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon parissa
Tiimissäni kannan päävastuuta huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä	huoltajien kanssa tehtävä(stä) yhteistyö(stä)
Tietämys erilaisista perhepalveluista ja niihin ohjaamisesta tarvittaessa	Tietämys perhepalveluista ja niihin ohjaamisesta

Taulukko 1. Esimerkki aineiston alkuperäisten ilmausten pelkistämisestä

Näiden pelkistettyjen ilmausten pohjalta muodostettiin teemoja, joista varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja osaaminen rakentuvat. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan liittyvistä pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin yhteensä viisi teemaa (Taulukko 2). Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen liittyvistä pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin kolme alateemaa, joille muodostui vielä yksi kokoava pääteema (Taulukko 3).

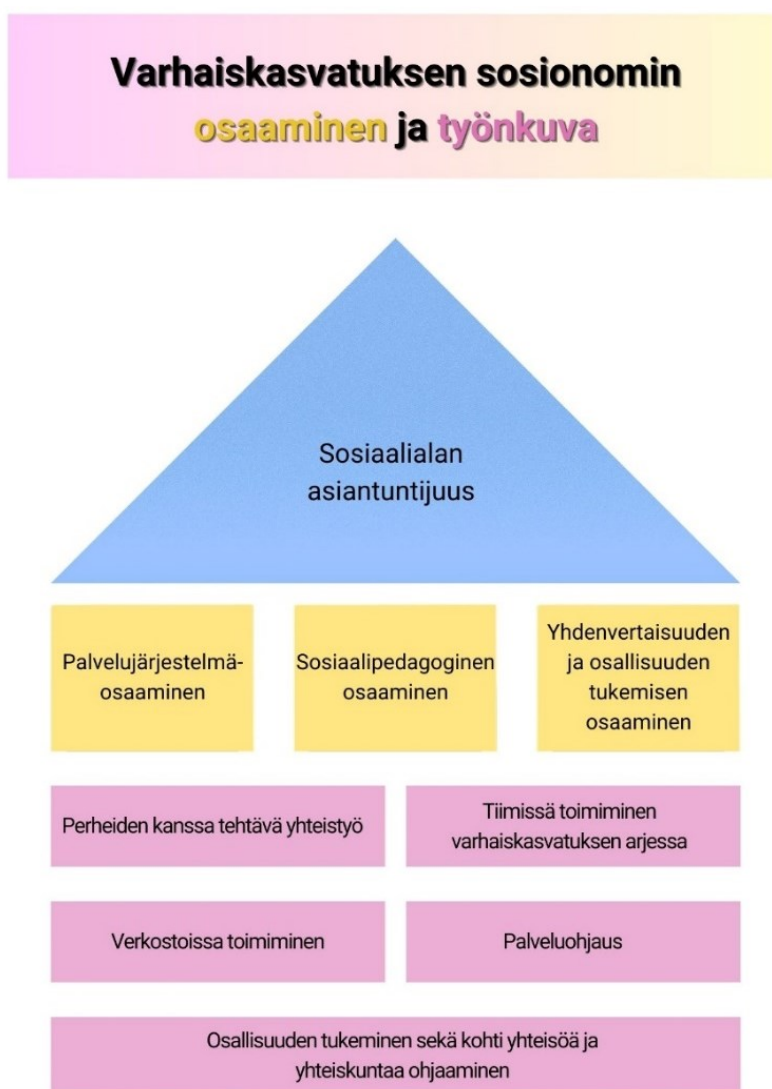
Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva	
Pelkistetyt ilmaukset	Teemat
Vanhemmuuden tukeminen	Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö
päävastuu huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä	
työskentelen osana kasvattajatiimiä, päivittäisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon parissa	Tiimissä toimiminen varhaiskasvatuksen arjessa
Päivittäisiä varhaiskasvatuksen arkityötehtäviä	
Osallistun kasvattajatiimissä toiminnan toteuttamiseen	
Monialainen yhteistyö tarvittavissa verkostoissa	Verkostoissa toimiminen
osallistuminen verkostokokouksiin	
Vanhempien palveluohjaus	Palveluohjaus
pidän esillä huoltajia tukevia palveluita	
ohjaamiseen kohti yhteisöä ja yhteiskunnan jäsenyyttä	Osallisuuden tukeminen sekä kohti yhteisöä ja yhteiskuntaa ohjaaminen
Lasten sekä huoltajien osallisuuden näkökulman esiin nostaminen	
pohdin ja pidän esillä sosiaalisuhteisiin, tunnetaitoihin ja kiusaamisen ehkäisyyn liittyviä asioita	

Taulukko 2. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa koskevien pelkistettyjen ilmausten teemoittelu

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen		
Pelkistetyt ilmaukset	Alateema	Pääteema
Palvelujärjestelmän / perhetyön osaaminen	Palvelujärjestelmä-osaaminen	Sosiaalialan osaaminen ja asiantuntijuus
Tietämys erilaisista perhepalveluista ja niihin ohjaamisesta		
Yhdenvertaisuuden tukeminen	Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tukemisen osaaminen	
Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukeminen		
Sosiaalipedagoginen osaaminen	Sosiaalipedagoginen osaaminen	
Sosiaalipedagoginen työote		

Taulukko 3. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista koskevien pelkistettyjen ilmausten teemoittelu

Kuvio 1 rakennettiin tiivistämään ja selkiyttämään kyselyn pohjalta nousseita teemoja, jotka kuvaavat varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja osaamista. Sosiaalialan asiantuntijuus muodostui kattotermiksi, joka yhdistää kaikkia muita teemoja. Sen alapuolelle asetuu kolme varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista kuvaavaa teemaa, jotka ovat palvelujärjestelmäosaaminen, sosiaalipedagoginen osaaminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tukemisen osaaminen. Osaamista kuvaavien teemojen alla on viisi varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva havainnollistavaa teemaa, joita ovat perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, tiimissä toimiminen varhaiskasvatuksen arjessa, verkostoissa toimiminen, palveluohjaus ja osallisuuden tukeminen sekä kohti yhteisöä ja yhteiskuntaa ohjaaminen.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja osaaminen verkkokyselyn vastausten pohjalta

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointia tulee tehdä koko tutkimusprosessin ajan. Laadullisen tutkimuksen keskiössä on ymmärrys tutkijan subjektiivisten kokemusten vaikutuksesta tutkimusprosessiin. (Eskola & Suoranta 1998, 152.) Yleisesti ottaen tutkimusten tulosten tulisi olla luotettavia. Luotettavuus kuvaa tutkimuksen laatua ja sitä, onko tutkimuksen aineistoa tulkittu oikein ja onko siitä muodostettu oikeanlaisia tuloksia ja johtopäätöksiä. (Kananen 2012, 161.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan käsitellä reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Reliabiliteetilla kuvataan tutkimuksen luotettavuutta, kun taas validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. (Kananen 2012, 161; Puusa & Juuti 2011, 154–155.) Reliabiliteetin ja validiteetin käyttämiseen laadullisen tutkimuksen arviointikriteerinä liittyy eriäviä mielipiteitä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Altion ja Puusan (2011, 155) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on haastavaa. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa keskeistä on tutkittavien näkökulmien esiintuominen totuudenmukaisesti.

Eskolan ja Suorannan (1998, 153) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerit voidaan jakaa kolmeen osaan: uskottavuuteen, siirrettävyyteen ja vahvistuvuuteen. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkijan ja tutkittavien käsitysten ja tulkintojen vastaavuutta ja yhdenmukaisuutta. Toisin sanoen tutkija on ymmärtänyt tutkittavien näkemykset oikein. Uskottavuuden kannalta tutkijan on hyvä huomioida hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen (Tuomi & Sarajärvi 2013, 132). Tutkimustulosten siirrettävyys voi olla haastavaa laadullisessa tutkimuksessa, sillä sosiaaliset tilanteet eroavat toisistaan. Joissakin tapauksissa laadullisen tutkimuksen siirrettävyys on mahdollista. Tutkimuksen vahvistuvuudella kuvataan kyseisen tutkimuksen tulosten yhteneväisyyttä muiden tutkimusten kanssa. (Eskola & Suoranta 1998, 153.)

Ei ole yhtä tiettyä tapaa, jolla laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voisi arvioida. Tutkimuksen tulee kuitenkin olla sisällöltään johdonmukainen ja tutkimuksen eri osioiden tulee liittyä toisiinsa. Tutkimustulokset tulee kirjata niin, että niistä välittyy tieto siitä, millä tavoin tutkimus on tehty. Näin lukija pystyy arvioimaan tutkimustulosten luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 140–141.) Tutkimuksen tekoon sisältyy omien valintojen kriittinen havainnointi sekä tutkimuksen tekoa ohjaavien sääntöjen tunteminen ja noudattaminen. Vaikka laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkittavien käsitykset ja kokemukset, tutkijan täytyy tehdä tutkimuksen edetessä omia valintoja ja tulkintoja. Tutkijan tekemät valinnat vaikuttavat siis tutkimusprosessin etenemiseen ja näin myös tutkimustuloksiin. Siksi tutkimusmetodien kuvaus sekä tutkimuksen tekijän tulkinnat ja valinnat tulee perustella mahdollisimman tarkasti. Voitaisiinkin ajatella, että tiedon perusteltavuus sekä perustelujen

tarkistettavuus ovat laadullisen tutkimuksen olennaisimpia tekijöitä. (Puusa & Juuti 2011, 157–158.)

5 Tulokset

Aineiston keruu toteutettiin Webropol-kyselyllä maaliskuussa 2023, ja vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Kysely lähetettiin sähköpostiviestinä Tampereen varhaiskasvatustyöryhmien johtajille, joita pyydettiin välittämään kyselyä oman yksikkönsä varhaiskasvatustyöryhmien johtajille. Varhaiskasvatustyöryhmien johtajia pyydettiin lähettämään muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta puolesta välissä aineistonkeruuta. Aineistonkeruun päätösvaiheessa kyselyyn oli saatu neljä vastausta, joten vastausaikaa pidennettiin kymmenellä päivällä.

Pidennetyt vastausajat aikana saatiin vielä yksi vastaus, jonka jälkeen vastausten määräksi muodostui viisi. Näitä vastauksia havainnollistetaan nostamalla aineistosta suoria lainauksia. Tulokset esitetään erittelemällä ne varhaiskasvatustyöryhmien sosionomin työnkuvaa ja osaamista kuvaaviksi kokonaisuuksiksi.

5.1 Varhaiskasvatustyöryhmien sosionomin työnkuva moniammatillisissa tiimissä

Vastaajia pyydettiin kertomaan ja kuvailemaan heidän keskeisiä työtehtäviään varhaiskasvatustyöryhmien sosionominä. Jokainen vastaaja kuvasi työnkuvansa kuuluvaksi tehtäväksi perheiden kanssa tehtävän yhteistyön. Lapset puheeksi -menetelmä osoittautui Tampereen kaupungin varhaiskasvatustyöryhmien parissa käytetyksi vanhemmuuden tukemisen menetelmäksi. Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö voi vastaajien mukaan tarkoittaa esimerkiksi perheiden varhaista tukemista, tukitarpeiden tunnistamista ja puheeksiottoa sekä vanhempien kanssa käytäviä keskusteluita:

Tiimissäni kannan päävastuuta huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Suunnittelen ja toteutan huoltajille kohdistuvaa viestintää.

vanhemmuuden ja perheiden varhainen tuki esim. Lapsi puheeksi- menetelmän avulla

Vastauksissa korostui verkostoihin osallistuminen ja monialaisen yhteistyön tekeminen verkostoissa. Kolme viidestä vastaajasta kertoi työhönsä kuuluvan monialaisen yhteistyön toteuttamisen verkostoissa. Tämä näyttäytyi erilaisiin verkostoihin kuulumisena ja niihin liittyviin verkostokokouksiin osallistumisena. Yli puolet vastaajasta kertoi työhönsä kuuluvan myös palveluohjauksen:

pidän esillä huoltajia tukevia palveluita, kuten lapsiperheiden kotipalvelua.

Varhaiskasvatustyöryhmien toimiminen osana tiimiä esiintyi usean vastaajan vastauksissa. Suurin osa vastaajista kertoi toimivansa osana varhaiskasvatustyöryhmien tiimiä ja osallistuvansa varhaiskasvatustyöryhmien tavalliseen arkeen:

Varhaiskasvatuksen sosionomina työskentelen osana kasvattajatiimiä, päivittäisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon parissa.

Teen hyvin paljon samoja työtehtäviä kuin ryhmämme lastenhoitaja, eli päivittäisiä varhaiskasvatuksen arkityötehtäviä.

Kolme viidestä vastaajasta kuvasi työtehtäviinsä kuuluvan myös osallisuuden tukemisen sekä ohjaamisen kohti yhteisöä ja yhteiskuntaa:

lasten sekä huoltajien osallisuus on ajatuksissani ja pyrin edistämään niitä mahdollisuuksieni mukaan.

Olen keskittynyt ryhmässämme lapsen ohjaamiseen kohti yhteisöä ja yhteiskunnan jäsenyyttä ja edistänyt lasten ryhmäytymistä sekä osallisuuden toteutumista. Olen pitänyt tunneryhmiä sekä lapsen tuen tarpeen mukaan suunniteltuja ryhmiä.

Varhaiskasvatuksen sosionomeilta kysyttiin ajatuksia siitä, tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa jollakin tavalla kehittää. Vastaajilta kysyttiin myös, toivottaisiinko joihinkin työtehtäviin lisäresursseja. Vastaajista jokainen kertoi, että suunnittelu-aikaa tarvittaisiin työhön lisää.

Suunnittelu-aika! Tuntuu että koulutuksen ja osaamisen käyttäminen eikä työnkuvan edellyttämät asiat toteudu ilman tätä!

Suunnitteluajan puute on isoin epäkohta tällä hetkellä

Suunnittelu-aika olisi tarpeellista, jotta voisi hoitaa paremmin sosionomin tehtäviä.

Kehittämiseenkin vaadittaisiin sitä suunnittelu-aikaa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskenteleviltä ammattilaisilta kysyttiin, millaisia hyötyjä ja haasteita he olivat havainneet varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvien erottelussa. Kolme viidestä vastaajasta kuvasi hyödyksi varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan erilaisen osaamisen, mikä mahdollistaa vastuualueiden jakamisen niiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvien erottelun haasteeksi kuvautui kolmen vastaajan vastauksissa myös yhteisen suunnitteluajan puute. Työnkuvien erottelun hyötyjä ja haasteita kuvattiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

Saa keskittyä rauhassa omaan työnkuvaan ja pohtia sen kehittämistä tulevaisuuden tarpeisiin.

Koulutuksien hyödyt ja osaaminen käyttöön.

Varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan eriytettyjen työtehtävien haasteena oli kahden vastaajan mukaan työnkuvien päällekkäisyys sekä työtehtävien jakaminen.

Ero on kapea ja käytännön työssä häilyvä.

Työnkuvissa osin päällekkäisiä tehtäviä opettajan kanssa.

Vastaajilta kysyttiin, millaista tukea he ovat saaneet uudenlaisen työnkuvan omaksumisessa ja käyttöönotossa. Neljä viidestä vastaajasta kertoi saaneensa tukea esihenkilöltä. Suurin osa vastaajasta kertoi saaneensa ammatillista vertaistukea lähinnä opiskelutovereiltaan.

5.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen moniammatillisessa tiimissä

Vastaajilta kysyttiin, millaista erityisosaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin sekä sitä, millä tavoin kyseinen erityisosaaminen näkyy konkreettisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Jokainen vastaaja kuvasi varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseksi palvelujärjestelmäosaamisen. Se näyttäytyi erityisesti lapsi- ja perhetyön sekä lastensuojelun palveluiden tuntemisena sekä osaamisena ohjata perheitä tarvittaessa niiden pariin:

Lapsen tukeen liittyvissä asioissa on hyvä tuntee palvelujärjestelmää, jota voi hyödyntää lapsen ja perheen hyvinvointia edistävänä toimena.

tarvittaessa ohjaaminen esim. varhaiskasvatuksen ohjaajalle tai muihin perhepalveluihin.

Kaksi viidestä vastaajasta kuvasi sosiaalipedagogisen osaamisen kuuluvan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseen:

Sosiaalipedagoginen katsontakanta ulottuu myös huoltajiin ja heidän omaan yhteiskunnan jäsenyyteen

Sosiaalipedagogiikka näkyy kaikessa varhaiskasvatuksen kasvatustilanteissa.

Kolme viidestä vastaajasta kuvasi, että yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tukemisen osaaminen kuului varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen:

perheille jaetaan tietoa ryhmän toiminnasta ja näin ollen tuetaan heidän osallisuuttaan.

Syvempi ymmärrys perheiden tilanteista tämän hetken yhteiskunnassa ja poliittisten päätösten vaikutuksista perheiden elämäntilanteisiin

Suurimmassa osassa vastauksista varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista kuvattiin sosiaalialan asiantuntijuuden kautta:

Tarkoituksena olisi toimia sosiaalialan asiantuntijana.

Toimin työyhteisössä sosiaalialan asiantuntijana.

Sosiaalisen alan asiantuntijuus.

6 Pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muotoutumisesta moniammatillisessa tiimissä. Tarkoituksena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien ammattilaisten kokemusten kautta. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Mitä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu? Mitä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin?

Analyysivaiheessa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista analysoitiin toisistaan erillisinä. Vastaava jaottelu osoittautui haastavaksi, sillä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva sekä osaaminen nivoutuvat vahvasti toisiinsa. Siitä huolimatta opinnäytetyön tuloksiksi saatiin omat kokonaisuudet, joissa kuvattiin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa sekä osaamista erillään toisistaan.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuului vastaajien mukaan keskeisesti perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi toimii vastaajien mukaan osana tiimiä varhaiskasvatuksen arjessa, tekee verkostoyhteistyötä ja palveluohjausta sekä tukee lasten ja perheiden osallisuutta sekä ohjaa heitä kohti yhteisöä ja yhteiskuntaa. Työnkuvan suurimmaksi kehitystarpeeksi muodostui suunnitteluajan riittämyys sekä varhaiskasvatuksen sosionomin sekä varhaiskasvatuksen opettajan työtehtävien päällekkäisyys. Toisaalta työnkuvien erottelu nähtiin vahvuutena, sillä näin eri koulutustaustoista tulevat ammattilaiset pääsevät hyödyntämään osaamistaan varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen tiivistyi sosiaalialan asiantuntijuuteen, joka on selkeä ero muihin varhaiskasvatuksen kentällä työskenteleviin ammattilaisiin. Näin sosiaalialan asiantuntijuudesta muodostui varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista kuvaava pääteema, jonka alle muut teemat (palvelujärjestelmäosaaminen, sosiaalipedagoginen osaaminen sekä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukemisen osaaminen) asettuivat. Seuraavaksi pohditaan tarkemmin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa sekä osaamista aineistosta saatujen vastausten valossa.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu toimiminen osana varhaiskasvatuksen tiimiä sekä lapsiryhmän arjessa aktiivisesti toimiminen. Vastausten perusteella moniammatillista yhteistyötä haastoi varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävien rajojen häilyvyys. Suunnitteluajan puute korostui usealla varhaiskasvatuksen

osa-alueella. Opinnäytetyön kannalta havaittavaa on, että se haastoi myös moniammatillisen yhteistyön toteuttamista.

Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuului perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Varhaiskasvatuksessa toimiva sosionomi tukee lasten kasvua ja kehitystä sekä perheiden hyvinvointia (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 5). Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö sekä perheiden tuen tarpeiden tunnistaminen kuuluvatkin keskeisesti varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaan ja osaamiseen (Holmikari & Kanervo 2022). Myös opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa varhaiskasvatuksen sosionomin erityisalueeksi kuvataan lasten ja perheiden tukitarpeiden tunteminen sekä yhteistyössä toimiminen muiden sosiaali- ja terveystalveluiden ammattilaisten kanssa (Karila ym. 2017, 76).

Helsingin kaupunki on ollut yksi edelläkävijä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muodostamisessa. Siellä varhaiskasvatuksen sosionomin työssä korostuu palvelujärjestelmäosaaminen sekä verkostotyö. Varhaiskasvatuksen sosionomit osallistuvat tarpeen vaatiessa vasu-keskusteluihin, joissa pystytään hyödyntämään heidän palvelujärjestelmäosaamistaan lapsiperhepalveluista. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2022b, 9.) Samankaltaiset vastaukset korostuivat myös opinnäytetyötä varten kerätyissä vastauksissa. Palvelujärjestelmään nivoutuva osaaminen nousikin esiin kaikissa vastauksissa. Verkkokyselyn vastaajat toivat esiin palvelujärjestelmäosaamisen sekä verkostotyön keskeisinä varhaiskasvatuksen tehtävänkuvaan kuuluvina tehtävinä, jotka linkittyvät perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Varhaiskasvatuksen sosionomi työskentelee osana sekä lapsiryhmän arkea että varhaiskasvatuksen moniammatillista tiimiä (Rintakorpi ym. 2023, 15). Myös verkkokyselyn vastausten perusteella tiimissä toimiminen oli yksi keskeinen osa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja siihen kiinnittyi varhaiskasvatusryhmän arjessa toimiminen. Rintakorven (ym. 2023, 13–14) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu tiimityöhön painottuva pedagoginen työ sekä yhteistyön ja sosiaalialan palvelujärjestelmän tunteminen.

Varhaiskasvatuksen sosionomi osallistui myös lapsen elämäntilanteeseen liittyvään moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön niin sosiaali- ja terveystalveluiden kuin erityispalveluiden kanssa. Rintakorven (2023, 11–14) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuutta hyödynnetäänkin useiden eri toimijoiden välisessä verkostoyhteistyössä. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaan kuuluu verkostoyhteistyö eri toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatuksen sosionomin työ nähdään perheiden ja palveluiden välillä toimivana yhteistyötahona, joka tekee palveluohjausta ja tukee oikea-aikaisesti.

Sosiaalipedagoginen osaaminen, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamisen osaaminen sekä palvelujärjestelmäosaaminen kuvautuivat osaamisalueiksi, joita varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin. Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin sosiaalialan asiantuntijuutta. Rintakorven (ym. 2023, 12) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomeilla onkin muita varhaiskasvatuksen ammattilaisia laajempaa yhteiskunnallista osaamista ja asiantuntijuutta. Näin ollen varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan linkittyi osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Konkreettisesti tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kiusaamistilanteisiin puuttumista tai yhteistyötä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa (Warsell 2023, 24).

Sosiaalisuuteen kytkeytyvien teemojen ammattilaisena varhaiskasvatuksen sosionomien osaamisessa korostuu muita varhaiskasvatuksen työntekijöitä vahvempi sosiaalipedagogiikan osaaminen (Rintakorpi ym. 2023, 9; Rintakorpi & Holmikari 2021). Rintakorven (ym. 2023, 13–14) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisessa ja työnkuvassa korostuu erityisesti sosiaalipedagoginen osaaminen. Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuului syrjäytymisen ehkäisy sekä lapsen ja perheen ohjaaminen kohti yhteisöä ja yhteiskuntaa sosiaalipedagogista osaamista hyödyntäen.

Vastauksissa korostui tehtävänkuvan tuoreus ja se, ettei moni ammattilainen vielä työskentele varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä. Vastausten perusteella varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiselle oli selkeä tarve, sillä sosionomi tuo laajaa osaamista varhaiskasvatuksen moniammatilliseen tiimiin. Koska kyseinen työnkuva on uusi, varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista tulee määritellä ja vakiinnuttaa osana työkenttää (Rintakorpi ym. 2023, 10). Kun varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin välille tehdään selkeä erottelu työnkuissa, molempien ammattiryhmien osaaminen saadaan paremmin käyttöön. Aineiston perusteella tämä kuitenkin vaatii selkeämpää työnkuvan sekä vastualueiden rajaamista. Moni vastaaja esitti työnkuvan haasteeksi myös ammatillisen vertaistuen puutteen; vastaajat saivat ammatillista vertaistukea lähinnä vanhoilta opiskelijakollegoiltaan. Ammatillisen vertaistuen puute voikin selittyä työnkuvan tuoreudella.

6.2 Eettiset näkökohdat ja luotettavuuden tarkastelu

Laadullisessa tutkimuksessa eettisyyttä tulee tarkastella tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa (Vuori c). Eettisyyden tarkastelu oli siis mukana läpi opinnäytetyöprosessin. Kuulan (2006, 58) tutkimuksen tekemistä ja arvoja, joihin tutkijoiden uskotaan ja toivotaan sitoutuvat, ohjaavat ja ilmaisevat normit. Ihmisarvon suojelun ja luotettavuuden normit määrittävät niin aineiston hankintaa kuin tutkimusaineistojakin. Ihmisarvon kunnioittaminen on yhteinen lähtökohta kaikille eettisesti kestäville tutkimustavoille. Tuomen ja Sarajärven (2013, 127) mukaan eettisesti kestävään tutkimukseen kuuluu se, että tutkija on sitoutunut

noudattamaan tutkimukselle annettuja eettisiä ohjeita. Eettisyys sisältyy tutkimuksen teon eri vaiheisiin, kuten laadukkaan tutkimussuunnitelman valmisteluun ja tarkkaan raportointiin sekä sopivan tutkimusasetelman valintaan.

Tutkimus ei voi olla eettisesti kestävä ilman, että siinä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tutkimuksen tekijän vastuulla on noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 133). Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu luotettavuuden ja rehellisyyden noudattaminen, yleisen arvostuksen osoittaminen muita ihmisiä ja ympäristöä kohtaan sekä vastuun kantaminen kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11). Muiden tekemää tutkimusta tulee kunnioittaa esimerkiksi asianmukaisten lähdeviittausten avulla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Näitä periaatteita noudatettiin opinnäytetyöprosessin jokaisessa vaiheessa.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu myös tutkimusluvan hankkiminen sekä tutkimusentekoon osallistuvien henkilöiden vastuiden ja velvollisuuksien määrittely (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Opinnäytetyötä varten haettiin tutkimuslupaa Tampereen kaupungilta. Hyvän tieteellisen käytännön vastaiset rikkomukset liittyvät esimerkiksi huolimattomaan tai vähättelevään tapaan viitata muihin tutkijoihin tai tutkimuksiin sekä tutkimustulosten harhaanjohtavaan tai puutteelliseen raportointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 133.)

Tutkimukseen osallistumisen tulee olla suostumukseen perustuvaa ja tällä pyritään kunnioittamaan tutkimukseen vastaavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta. Jotta vastaajat pystyisivät tekemään päätöksen tutkimukseen osallistumisesta, tulee heidän saada tutkimuksesta riittävästi tietoa. Vastaajille kerrotaan tutkimuksen ja sen toteuttajien perustiedot sekä tarkoitus, jota varten tiedot kerätään. Syytä on myös kertoa, mitä osallistuminen merkitsee konkreettisesti. Hyvien tieteellisten käytäntöjen sekä tietosuojalainsäädännön noudattamisen kannalta tutkittavina olevien henkilöiden informoinnin merkitys on suuri. (Kuula 2006, 60–62.) Näitä asioita tuotiin ilmi tutkittaville lähetettävän kyselylomakkeen mukana olevassa saatekirjeessä (Liite 2) ja tietosuojaosteessa (Liite 3). Näiden lisäksi kyselylomakkeeseen sisällytettiin kohta, jossa varmistettiin asiakkaan riittävä tiedonsaanti ja kysyttiin vastaajan suostumusta hänen tietojensa käsittelyyn.

Kuulan (2006, 64) mukaan yksityisyyden kunnioittaminen tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkimustekstit kirjoitetaan tavalla, jolla yksittäiset tutkittavat eivät ole niistä tunnistettavissa. Tarkoituksenamme oli tarvittaessa resudoida eli pelkistää aineistosta saatavat tutkimustulokset niin, ettei yksittäistä tutkittavaa ole mahdollista tunnistaa. Tampereen kaupungilla varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien henkilöiden määrä on vielä verrattain pieni, joten suorat lainaukset aineistosta voisivat paljastaa haastateltavan

henkilöllisyyden. Aineiston pelkistämisen avulla haastateltavien yksityisyyttä voitaisiin suojata paremmin, sillä pelkistetyistä ilmauksista olisi vaikeampaa päätellä vastaajan henkilöllisyyttä verrattuna suoriin lainauksiin. Opinnäytetyön analyysivaiheessa vastausten reusdointia ei nähty tarpeelliseksi, sillä tutkittavia ei pystynyt tunnistamaan vastausten perusteella. Opinnäytetyöraportin tuloksissa ei kuitenkaan tuotu esiin sellaisia vastauksia, jotka sisälsivät yksityiskohtaista ja mahdollisesti tunnistettavaa tietoa työn kuvauksesta ja näin ollen vastaajan henkilöllisyydestä.

Opinnäytetyön uskottavuutta tukee se, että kysely toteutettiin avokysymyksin. Tällöin tutkittavat pystyvät kuvaamaan kokemuksiaan ja näkemyksiään täysin omin sanoin. Analyysivaiheessa kyselyvastaukset luettiin useaan otteeseen läpi, mikä vahvistaa ymmärrystä tutkittavien vastauksista. Opinnäytetyöhön nostetut suorat lainaukset osaltaan tukevat analyysiä. Opinnäytetyössä on myös noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä, johon kuuluu luotettavuus, rehellisyys, vastuun kantaminen sekä arvostus muita ihmisiä sekä ympäristöä kohtaan (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11).

Vastausten määrä

Verkkokyselyyn saatiin viisi vastausta, joten vastaajien määrä jäi odotettua pienemmäksi. On hyvä huomioida, että Tampereen varhaiskasvatuksessa ei ole vielä paljoa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskenteleviä ammattilaisia. Kaikissa Tampereen varhaiskasvatusyksiköissä ei työskentele lainkaan varhaiskasvatuksen sosionomeja. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa työskentelevien ammattilaisten vähäisen määrän vuoksi myös kyselyyn vastaajien määrä saattoi jäädä pieneksi.

Verkkokyselyt lähetettiin varhaiskasvatusyksiköiden johtajille, jotka välittivät kyselyä eteenpäin yksiköissä työskenteleville varhaiskasvatuksen sosionomeille. Tämä turvasi vastaajien anonymiteetin, mutta toisaalta sillä saattoi olla negatiivinen vaikutus verkkokyselyn saavutettavuuteen. Aineistonkeruuvaiheessa ei ollut varmuutta siitä, että kysely saavuttaisi varhaiskasvatuksen sosionomeja. Aineistonkeruuvaiheeseen osui pääsiäisvapaat, mikä saattoi myös osaltaan vaikuttaa vastausten niukkuuteen. Toisin sanoen vastaajilla oli vähemmän työpäiviä käytettävissä kyselyihin vastaamiseen. Myös joidenkin yksiköiden johtajien vapaajaksot osuivat aineistonkeruun kanssa samaan ajankohtaan, joten kysely ei välttämättä saavuttanut silloin kaikkia varhaiskasvatuksen sosionomeja.

Verkkokysely oli melko pitkä ja siinä käytettiin vastausmuotona avovastauksia. Tämä on saattanut vaikuttaa vastausten lukumäärään. Arki varhaiskasvatuksessa voi olla hektistä, joten ajan löytäminen pitkiin verkkokyselyihin vastaamiseen voi olla haastavaa. Aineistonkeruun suunnitteluvaiheessa heräsikin kysymys siitä, ehtivätkö varhaiskasvatuksen sosionomit vastaamaan verkkokyselyyn. Siitä huolimatta verkkokysely haluttiin toteuttaa avoimia

vastauksia hyödyntäen, jotta vastaajat pääsisivät kuvaamaan kokemuksiaan mahdollisimman tarkasti.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta ja osaamisesta on tehty vasta melko vähän tutkimuksia. Opinnäytetyön tulokset kuitenkin vastaavat niitä yksittäisiä tutkimuksia ja julkaisuja, joita aiheesta on tehty. Kyselyvastausten määrä jäi odotettua pienemmäksi, mikä voi osaltaan haastaa opinnäytetyön tulosten vahvistettavuutta ja näin ollen luotettavuutta.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyö nosti esille monenlaisia jatkotutkimusehdotuksia osittain jo siitä syystä, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamiseen ja työnkuvaan keskittyvää tutkimustietoa on niin vähän. Tämän vuoksi kaikenlaisen tutkimustiedon lisääminen olisi tärkeää. Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan liittyvien haasteiden tunnistaminen. Näin voitaisiin tarkastella kysymystä siitä, millä tavoin varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävää voitaisiin kehittää. Verkkokyselyn vastauksissa korostui suunnitteluajan puute, joka haastaa kaikkea varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä. Erityisenä haasteena suunnitteluajan puute nähtiin moniammatillisen työn toteuttamiselle. Jatkotutkimuksena voitaisiin käsitellä suunnitteluajan puutetta ja sen vaikutuksia varhaiskasvatuksen henkilöstön työlle.

Verkkokyselyn vastauksista nousi esiin myös ammatillisen vertaistuen puute. Vastaajat olivat saaneet tukea työnkuvan omaksumisessa esihenkilöiltään, mutta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskentelevien ammattilaisten vähäisen määrän vuoksi myös ammatillinen vertaistuki jäi vähäiseksi. Jatkotutkimuksessa voitaisiinkin tarkastella ammatillisen vertaistuen merkitystä esimerkiksi ammatti-identiteettiin tai työhyvinvointiin kytkeytyvinä teemoina. Jatkotutkimuksissa voitaisiin myös pyrkiä selvittämään tapoja, joilla voitaisiin jatkossa lisätä varhaiskasvatuksen sosionomien saamaa ammatillista vertaistukea.

Opinnäytetyössä keskityttiin varhaiskasvatuksen sosionomien näkemyksiin omasta työnkuvastaan sekä ammatillisesta osaamisestaan moniammatillisissa tiimissä. Jatkotutkimuksissa voitaisiin tutkia moniammatillisen tiimin eri ammattilaisten näkemyksiä eri tehtävänkuvien ja osaamisalueiden linkittymisestä osaksi toimivaa yhteistyötä. Jatkotutkimuksissa voitaisiin myös tarkastella lasten huoltajien näkemyksiä moniammatillisen työskentelyn toimivuudesta sekä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tuottamista hyödyistä varhaiskasvatukselle.

6.4 Opinnäytetyön merkitys omalla alalla

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on tuore eikä siihen linkittyvää tutkimusta ole tehty paljoakaan. Opinnäytetyöllä pyrittiin vastaamaan tähän tiedontarpeeseen. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskentelee vielä verrattain vähän ammattilaisia, ja heidän ammatti-identiteettinsä tueksi tarvitaan selkeytystä ja tutkimustietoa uudesta työkuvasta ja siihen kiinnittyvistä osaamisalueista (Rintakorpi ym. 2023, 6). On arvioitu, että tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä työskentelevien ammattilaisten määrä tulee olemaan suuri. Sen vuoksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävän muotoutuminen ja kehittäminen on tarkemman tarkastelun arvoista. (Eloranta 2022, 25.) Tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan nykytilasta ja erityisesti tehtävässä työskentelevien ammattilaisten näkökulmista voidaan käyttää varhaiskasvatuksen kehittämistyössä Tampereen kaupungilla. Ammattilaisten näkökulmat auttavat lisäämään ymmärrystä varhaiskasvatuksen sosionomin uudenlaisen työnkuvan muotoutumisesta.

Jotta moniammatillista yhteistyötä voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa asianmukaisella tavalla, ammattilaisten työnkuvien tulee olla selkeitä. Työnkuviissa täytyy huomioida eri koulustaustoista tulevien ihmisten erilaiset osaamisalueet. Parhaiten moniammatillinen yhteistyö toteutuu tilanteissa, joissa ammattilaisten tehtävänkuvat ja osaamisalueet ovat selkeitä ja niitä hyödynnetään asianmukaisella tavalla (Warsell 2023, 25.) Sen vuoksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvan sekä osaamisen kartoittaminen on tärkeää.

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan ja osaamiseen liittyy vielä paljon epävarmuutta ja kysymyksiä. Tehtävänkuvaan liittyvää epävarmuutta lisää se, että joissakin kaupungeissa varhaiskasvatuksen sosionomeille ei ole tehty lainkaan tehtävänkuvauksia (Nikkola 2022). Uusi työtehtävä tuottaakin kysymyksiä siitä, mitä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo varhaiskasvatuksessa tehtävään hoidolliseen, kasvatukselliseen ja opetukselliseen työhön (Rintakorpi & Holmikari 2021, 242). Suunnittelutyössä voidaan hyödyntää Tampereen kaupungin paikallista tietoa myös muiden paikkakuntien varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävien muotoilussa. Opinnäytetyö voi siis hyödyttää Tampereen kaupungin lisäksi myös muita varhaiskasvatuksen järjestäjiä.

Lähteet

- Ahjola, A. 2009. Monta menetelmää, monenlaisia vastauksia. Tilastokeskus. Viitattu 30.6.2023. Saatavissa https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-06-08_004.html?s=0
- Ahonen, L. & Roos, P. 2021. Untuvikot – Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka. PS-kustannus. E-kirja.
- Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Riikonen, A & Kannel, L. 2022. Lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö ja palveluohjaus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:27. Valtioneuvosto, selvitys- ja tutkimustoiminta. 27.5.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163937/VNTEAS_2022_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Alila, K. 2021. Varhaiskasvatuksen muuttuvat tehtävät ja muuttunut ohjaus Suomessa. Teoksessa Opetus- ja kulttuuriministeriö (toim.) Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2019. Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa – Varhaiskasvatuksen sosionomi. Viitattu 4.6.2023. Saatavissa LAB-ammattikorkeakoulun sisäisillä tunnuksilla https://moodle.lut.fi/pluginfile.php/840448/mod_resource/content/1/Varhaiskasvatuksen_sosionomin%20%20kompetenssit%2015032019.pdf
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Ballet K. & Kelchtermans, G. 2009. Struggling with workload: Primary teachers' experience of intensification. Teaching and Teacher Education (2009) 1150–1157. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0742051X09000456?token=355973376AD921A6F63C6E425880F6902A1042E9B40C62E1035D4977377AD371D1B149520D50ABE8CFDEE6045FB9838A&originRegion=eu-west-1&originCreation=20230205094637>
- Eloranta, N. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä Helsingin kaupungilla. Työntekijöiden ja esihenkilöiden näkemyksiä. Opinnäytetyö YAMK. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/781868/Eloranta_Niina.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. E-kirja. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Günther, K & Hasanen K. Johdanto: Tutkimuksen kulku. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. Viitattu 6.5.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-kulku/>

Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. Viitattu 12.5.2023. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>

Holmikäri, J. & Kanervo, R. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomi lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukijana. Laurea Journal. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://journal.laurea.fi/varhaiskasvatuksen-sosionomi-lasten-ja-perheiden-hyvinvoinnin-tukijana/#e4f6ce55>

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä- moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: Wsoy oppimateriaalit Oy.

Juhila, K. a. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. Viitattu 6.5.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Juhila, K. b. Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. Viitattu 12.5.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Kananen, J. 2012. Teoksessa Heikkinen, R. (toim.) Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamiseen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Viitattu 6.2.2023. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>

Karila, K. & Kupila P. 2010. Varhaiskasvatuksen työidentiteettien muotoutuminen eri ammattilaissukupolvien ja ammattiryhmien kohtaamisissa. Työsuojelurahaston hanke 108267.

Loppuraportti. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa <https://docplayer.fi/23223576-Varhaiskasvatuksen-tyoidentiteettien-muotoutuminen-eri-ammattilaissukupolvien-ja-ammattiryhmien-kohtaamisissa-kirsti-karila-paivi-kupila.html>

Karjalainen, A. 2008. Tutkimusetiikasta. Teoksessa Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (toim.) Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Lapin yliopisto: Rovaniemi.

Kekoni, T., Mönkkönen, M., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. (toim.) Moniammatillinen yhteistyö – Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Gaudeamus Oy.

Kouki, M. 2021. Varhaiskasvatuksen sosionomeja tarvitaan päiväkodeissa. Talk-verkkolehti, HYVE / Health and Well-being. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/504785/Kouki_Varhaiskasvatuksen_2021.pdf?sequence=1

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

KvantiMOTV. 2011. Postikyselyaineiston kokoaminen. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 30.6.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/postikysely/postikysely.html>

Monimuotoiset perheet -verkosto. 2020. Monimuotoiset perheet varhaiskasvatuksessa. Opas kasvatus- ja opetusalan ammattilaisille. Viitattu 4.6.2023. Saatavissa <https://monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2020/10/Monimuotoiset-perheet-varhaiskasvatuksessa.pdf>

Nikkola, V. 2022. Varhaiskasvatuksen sosionomi osana varhaiskasvatuksen työtiimiä. SeAMK-verkkolehti. Viitattu 9.6.2023. Saatavissa <https://lehti.seamk.fi/hyvinvointi-ja-luovuus/varhaiskasvatuksen-sosionomi-osana-varhaiskasvatuksen-tyotiimia/#:~:text=Varhaiskasvatuksen%20sosionomi%20osaa%20sek%C3%A4%20ohjata,osa%20varhaiskasvatuksen%20ty%C3%B6tiimej%C3%A4%20vuosikymmenien%20ajan>

Nyrönen, H. 2019. Yksilönä hyvä, yhdessä parempi, tiiminä paras. – Tiimisopimus varhaiskasvatuksen moniammatillisen tiimityön tukena. Kasvatustieteiden pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 9.2.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/116432/NyronenHanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

OECD. 2022. Education at a Glance 2022. OECD indicators. OECD Publishing, Paris. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3197152b-en.pdf?expires=1675589201&id=id&accname=guest&checksum=DEC92067EC92A2D1A1258806F5C53A66>

Oikeusministeriö. Perustuslaki. Viitattu 30.6.2023. Saatavissa <https://oikeusministerio.fi/perustuslaki>

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1365989>

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 6.2.2023. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021: 3. Helsinki. Viitattu 6.2.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162662/OKM_2021_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Mitä on laadullinen tutkimus? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto. 47–57.

Rintakorpi, K. & Holmikari, J. 2021. Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnistaminen varhaiskasvatuksessa, Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2021, vol. 22. Viitattu 9.6.2023. Saatavissa <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/download/109067/66405>

Rintakorpi, K., Holmikari, J., Jalasmäki, H & Kukkonen, S. 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työnkuva. Teoksessa Rintakorpi, K., Holmikari, J., Jalasmäki, H & Kukkonen, S. (toim.) Ammattina varhaiskasvatuksen sosionomi. Laurea ammattikorkeakoulu. Laurea-julkaisut. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792700/Laurea%20Julkaisu%202024.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Ronkainen, S., Mertala, S. & Karjalainen, A. 2008. Kvalitatiivisuus, kvantitatiivisuus ja sähköinen kyselytutkimus. Teoksessa Ronkainen, S. & Karjalainen, A. 2008. Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen tutkimuksia 1. Lapin yliopisto: Rovaniemi. 17–30.

Ruskoaho, J., Vänskä, J., Heikkilä, T., Hyppölä, H., Halila, H., Kujala, S., Virjo, I. & Mattila K. 2010. Postitse vai sähköisesti? Näkemyksiä tiedonkeruumenetelmän valintaan Lääkäri 2008 -tutkimuksen pohjalta. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2010: 47 s. 279–285. Viitattu 30.6.2023. Saatavissa <https://journal.fi/sla/article/view/3920>

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka. A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 27.6.2023. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html

Salonen, H. & Vainio-Oja, T. 2019. Keskustelusta kehittämiseen, kehittämisestä käytäntöön – Johtajan rooli ammatillisen toimijuuden tukijana varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö (YAMK). Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.2.2023. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264592/Salonen_Hanna_Vainio-Oja_Taru.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Sarajärvi, A & Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusyhtiö Tammi.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta. 2022. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 7.2.2022. Saatavissa <https://www.pikkupursi.fi/files/2022-09/tampere-varhaiskasvatussuunnitelma-2022-web.pdf?005e461683>

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Gummerus Kirjapaino Oy. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2022a. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 7.2.2022. Saatavissa <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2022b. Sosionomit varhaiskasvatuksessa. Opas työntekijöille ja työntantajille.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2023. Talentian uusi opas tukee sosionomien työtä varhaiskasvatuksessa. Viitattu 10.5.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/uutiset/talentian-uusi-opas-tukee-sosionomien-tyota-varhaiskasvatuksessa/>

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Suomen perustuslaki. 1999/731

Suomi, H. 2020. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kartoittaminen. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö (YAMK). Viitattu 29.1.2023. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/342409/Suomi_Heidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Tampereen kaupunki. 2022. Tampereen varhaiskasvatus – yhdessä parasta lapselle. Viitattu 18.2.2023. Saatavissa <https://www.tampere.fi/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/varhaiskasvatus/tampereen-varhaiskasvatus-yhdessa-parasta-lapselle>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Palveluohjaus. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/palveluohjaus>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 14.2.2023. Saatavissa https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Viitattu 19.7.2023. Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R. & Wallin, O. 2020. Varhaiskasvatuksen työ muuttuu – muuttuuko asiantuntijuus? Työelämän tutkimus – Arbetslivsforskning 18 (4) – 2020. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/89217/58755>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 11.2.2023. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf>

Vilka, H. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Vuori, J. a. Aineiston tuottaminen. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. Viitattu 6.5.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodimaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/aineiston-tuottaminen/>

Vuori, J. b. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Tampere. Viitattu 12.2.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Vuori, J. c. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Tampere. Viitattu 27.6.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Warsell, M. 2023. Sosionomi varhaiskasvatuksen moniammatillisessa tiimissä. Teoksessa Rintakorpi, K., Holmikari, J., Jalasmäki, H. & Kukkonen S. (toim.) Ammattina varhaiskasvatuksen sosionomi. Laurea-julkaisut 204. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.6.2023. Saatavissa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792700/Laurea%20Julkaisut%202024.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Wessman, C. 2020. Uusi tehtävä päiväkodeissa. Kuntatyöntäjä 5/2020. Viitattu 9.6.2023. Saatavissa <https://www.ktlehti.fi/2020/5/Uusi-tehtava-paivakodeissa>

Yliniemi, R. 2020. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työ päiväkodissa. Teoksessa Himanen, S. & Kukkonen, H. (toim.) Huikea mahdollisuus varhaiskasvatuksessa. Sosionomiksi oppimista ja opinnollistamista mentorin tuella. Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 129. Viitattu 8.2.2023. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355533/web%20final_TAMK_Huikeamahdollisuusvarhaiskasvatuksessa_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Liite 1. Kyselylomakkeen runko

Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva moniammatillisessa tiimissä

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hei, sinä uudessa varhaiskasvatuksen tehtävässä työskentelevä ammattilainen!

Keräämme tietoa opinnäytetyötämme varten kyselyllä, jolla pyrimme selvittämään varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista moniammatillisessa tiimissä.

Kysely sisältää seitsemän avointa kysymystä ja vastaaminen kestää noin 20 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonymisti. Esitämme opinnäytetyössämme tutkimustulokset pelkistetyssä muodossa, jolloin osallistujan henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa yksittäisistä vastauksista.

Hyödynnämme kyselyn tuloksia opinnäytetyössämme selvittääksemme kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta. Tampereen kaupungin varhaiskasvatus voi hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kehittämisessä ja tiedon lisäämisessä.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaamisen voi halutessaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Webropol-kysely on avoinna 27.3.–11.4.2023 (kaksi viikkoa). Kiitämme jo etukäteen, kun käytät aikaasi vastaamiseen!

1. Olen tutustunut sähköpostiliitteenä olevaan tietosuojailmoitukseen ja edellä olevaan ohjeistukseen. Annan suostumukseni sille, että tietojani käytetään opinnäytetyössä tietosuojailmoituksen mukaisesti. *

Kyllä

2. Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtäviin kuuluu esimerkiksi palveluohjaus, verkostoyhteistyö sekä moninaisten lasten ja perheiden osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistaminen.

Kerro ja kuvaile keskeisimpiä työtehtäviäsi. *

---

3. Talentian mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamiseen kuuluu esimerkiksi sosiaalipedagogiikan sekä lastensuojelu- ja perhetyön osaaminen, yhteiskunnallisten epäkohtien tunnistaminen ja yhdenvertaisuuden tukeminen.

Pohdi omaa työtäsi. Mitä erityisosaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin? Kuva kolmea keskeisintä erityisosaamisen aluetta. *

1. *

2. *

3. *

4. Kuvasit edellä kolmea varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamisaluetta. Kerro, miten kyseiset osaamisalueet tulevat esille konkreettisesti varhaiskasvatuksen arjessa. *

--

--

6. Tulisiko varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa mielestäsi kehittää?

Jos kyllä, perustele miksi ja millä tavoin varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa tulisi kehittää.

Jos ei, voit silti perustella vastauksesi. *

---

7. Varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan ammattinimikkeet eroteltiin vuoden 2018 Varhaiskasvatuslaissa. Tämän myötä varhaiskasvatuksen sosionomille muotoiltiin erilliset työtehtävät ja vastualueet.

Kuvaa varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvien erottelun hyötyjä ja haasteita: *

Hyödyt: *

Haasteet: *

---

8. Millaista tukea olet saanut uuden työkuvan omaksumisessa ja käyttöönotossa?

*

Liite 2. Saatekirje

Hei, sinä uudessa varhaiskasvatuksen tehtävässä työskentelevä ammattilainen!

Olemme Sini Honkaniemi ja Saija Savolainen, ja olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita LAB-ammattikorkeakoulusta Lahden kampukselta. Toteutamme opinnäytetyötä sosionomiopintoihimme liittyen. Opinnäytetyömme käsittelee varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista moniammatillisessa tiimissä. Tampereen kaupunki on myöntänyt opinnäytetyötämme varten tutkimusluvan. Olisimme kiitollisia, jos pystyisit käyttämään hetken (noin 20min) arvokasta aikaasi vastaamalla Webropol-kyselyyn, ja auttaisit sitä kautta lisäämään tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muotoutumisesta moniammatillisessa tiimissä. Tarkoituksena on kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien ammattilaisten kokemusten kautta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat: Mitä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu? Mitä osaamista varhaiskasvatuksen sosionomi tuo moniammatilliseen tiimiin? Koska haluamme tutkia varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa erityisesti tehtävässä toimivien ammattilaisten näkökulmasta, on järkevintä kysyä näkemyksiä suoraan teiltä! Näin saamme konkreettista ja käytännönläheistä tietoa suoraan varhaiskasvatuksen työkentältä. Kyselyn pohjalta syntyy uutta tietoa sosionomin työnkuvasta erityisesti varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvassa työskentelevien ammattilaisten näkökulmasta. Tietoa pystytään hyödyntämään varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kehittämisessä. Koska kyseessä on uusi ammattinimike, tiedon lisäämisen merkitys korostuu kaikkien varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa. Myös lasten huoltajat sekä sidosryhmät voisivat hyötyä tiedosta.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonymisti. Esitämme opinnäytetyössämme tutkimustulokset pelkistetyssä muodossa, jolloin osallistujan henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa yksittäisistä vastauksista. Hyödynnämme kyselyn tuloksia opinnäytetyössämme selvittääksemme kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta. Tampereen kaupungin varhaiskasvatus voi hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kehittämisessä ja tiedon lisäämisessä.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaamisen voi halutessaan keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Webropol-kysely on avoinna 27.3.–11.4.2023 (kaksi viikkoa). Kiitämme jo etukäteen, kun käytät aikaasi vastataksesi kyselyymme! Mikäli kysely herättää jotakin kysyttävää, voit olla meihin yhteydessä sähköpostitse:

Sini Honkaniemi sini.honkaniemi@student.lab.fi

Saija Savolainen saija.savolainen@student.lab.fi

Kiitos ajastasi ja mukavaa kevättä!

Terveisin Sini Honkaniemi ja Saija Savolainen, sosionomiopiskelijat, LAB-ammattikorkeakoulu

Liite 3. Tietosuojailmoitus

Laatimispäivämäärä: 15.2.2023

Mitä tarkoitusta varten henkilötietoja kerätään? / Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Keräämme henkilötietoja opinnäytetyötämme varten, jonka tavoitteena on kuvata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja osaamista erityisesti varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävissä työskentelevien ammattilaisten kokemuksen kautta. Tarkoituksena on lisätä tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan muotoutumisesta moniammatillisissa tiimissä. Keräämme tietoja Webropol-kyselyllä.

Mitä tietoja keräämme? / Tutkimusrekisterin tietosisältö

Keräämme sinusta tietoja työtehtävistäsi, joten ammatillinen asemasi tulee kyselyssä ilmi. Emme saa tietoomme muita henkilötietoja.

Millä perusteella keräämme tietoja? / Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen kerääminen perustuu rekisteröidyn suostumukseen.

Mistä kaikkialta henkilötietoja keräämme / Tietolähteet

Henkilötietoja keräämme ainoastaan rekisteröidyltä itseltään.

Kenelle tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä tai luovuteta ulkopuolisille.

Minne tietoja siirretään? / Tietojen siirto tai luovuttaminen EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Kerättyjen tietojen turvallinen säilyttäminen / Rekisterin suojauksen periaatteet

Tietoja käsitellään korkeakoulun tietoturvallisilla palvelimilla ja tietoihin pääsy on mahdollista ainoastaan Sini Honkaniemellä ja Saija Savolaisella. Aineistot tulostetaan analyysivaihetta varten, jolloin ne säilytetään lukitussa kaapissa. Ainoastaan opinnäytetyön laatijoilla on pääsy aineistoon. Kaikki henkilötietoja sisältävät sähköiset ja paperiset aineistot tuhoetaan, kun tutkimus on valmis. Emme kerää kyselyssämme suoria tunnistetietoja. Aineisto pelkistetään, jolloin välilliset henkilötiedot anonymisoidaan.

Kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään? / Tutkimusaineiston käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Aineistoa säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen asti, maksimissaan 31.8.2023 asti. Kerättyä aineistoa ei arkistoida.

Millaista päätöksentekoa? / Automatisoitu päätöksenteko

Aineistoa käsiteltäessä ei tapahdu automaattista päätöksentekoa.

Oikeutesi / Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, milloin henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Rekisteröidyllä on seuraavat EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaiset oikeudet:

- a) Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot.
- b) Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen.
- c) Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta, jos tietojen käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten, jos oikeus tietojen poistamiseen estää tai suuresti vaikeuttaa henkilötietojen käsittelyä.
- d) Rekisteröidyn oikeus tietojen rajoittamiseen.
- e) Rekisteröidyn oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle.
- f) Rekisteröidyn oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä, kun käsittely perustuu yleistä etua koskevaan tehtävään, rekisterinpitäjälle kuuluvaan julkiseen valtaan tai rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettuun etuun.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet eivät ole automaattisia kaikessa henkilötietojen käsittelyssä.

Tutkimusrekisterin tiedot

Kyseessä on kertatutkimus ja tutkimus kestää 31.8.2023 asti. Säilytämme henkilötietoja maksimissaan opinnäytetyön valmistumiseen (31.8.2023) saakka.

Rekisterinpitäjän ja yhteyshenkilön tiedot

Rekisterinpitäjät:

Sini Honkaniemi sini.honkaniemi@student.lab.fi

Saija Savolainen saija.savolainen@student.lab.fi

Yhteyshenkilö:

(poistettu opinnäytetyöraportista yksityisyyden suojaamiseksi)

Tutkimuksen suorittajat

Sini Honkaniemi

Saija Savolainen